

Hei keskusteluryhmän ohjaaja!

Käsissäsi on senioreille suunnatut mediataitokortit. Ne ovat sinulle työväline keskusteluttaa senioreita heidän mediataidoistaan. Toivottavasti löydät korteille monipuolista käyttöä!

Kortit on jaettu neljään aihepiiriin: tunne, kokemus ja taidot, tieto sekä tiedon lähteet. Voit käyttää aiheita sekaisin tai yksi kerrallaan. Taustalla on ajatus ihmisen kokonaisvaltaisuudesta. Hänellä on tunteet, elämän tuomaa kokemusta sekä olemassa olevaa tietoa ja taitoja. Ne kaikki vaikuttavat hänen suhteeseensa tämän päivän mediamaailmaan ja -laitteisiin. Osalle ihmisistä on helppoa kertoa kokemuksistaan ja osalle ne taas kuuluvat yksityisyyden piiriin, eikä niitä mielellään muille jaeta.

Korteissa on erilaisia lauseita ja väittämiä, jotta jokaiselle voisi löytyä keskusteluun innostavia näkökulmia. Osallistujilla voi olla hyvin erilaisia ajatuksia lauseiden ja väittämien sisällöistä, toiset voivat olla samaa mieltä ja toiset eri mieltä. Korteja ei tarvitse käyttää kaikkia kerrallaan. Voit valita käyttöösi muutaman tietyn tai vaikka satunnaiset viisi korttia. Puolesta tunnissa ehtii keskustella noin 5-10 korttia riippuen ryhmän koosta ja keskusteluinnostasta.

Tässä sinulle muutama ehdotus, miten kortteja voi käyttää. Sovella ohjeita vapaasti ryhmän koon ja osallistujien mukaan.

Vinkki 1:

Sekoita kortit. Jaa ne viiteen pinoon. Jaa seniorit viiteen ryhmään viiden pöydän ympärille. Pyydä jokaista ryhmää keskustelemaan korteista lauseen pohjalta ja hyödyntämällä lauseen alapuolella olevia jatkokysymyksiä.

Voit kiertää itse kuuntelemassa ryhmien keskusteluja ja halutessasi antaa Lisätietoja-materiaalista lauseeseen liittyviä ajatuksia keskustelun siivittämiseksi.

Lopuksi voit vielä kysyä osallistujilta, miltä tuntui keskustella aiheista ja mitä ajatuksia ne heissä herättivät. Voit myös tiedustella millaista apua, koulutusta ja opastusta he haluaisivat parantaakseen omia mediataitojaan. Jatko-opastusta voi löytyä moniltakin tahoilta.

Jos ryhmäläiset ovat sinulle ja toisilleen entuudestaan tunteettomia, voit ottaa muutaman lämmittelykysymyksen ennen aloitusta. Ne voivat olla esimerkiksi seuraavat:

1. Kuka olet ja mikä oli sinun elämäsi ensimmäinen sanomalehti, jota luit?
2. Kun etsit tietoa, kaivatko esiin päivän lehden vai älypuhelimien?

Vinkki 2:

Kutsu seniorit yhteen tilaan. Valitse yksi korttiaiheista. Sekoita kortit. Pyydä yhtä senioria valitsemaan yksi kortti ja lukemaan se ääneen. Ohjaa senioreita keskustelemaan lauseesta. Jos ryhmä on iso, yritä saada myös hiljaiset vastaamaan ja kokemaan osallisuutta. Voit hyödyntää Lisätietoja-materiaalissa olevia sisältöjä tuodaksesi keskusteluun lisää näkökulmia.

Voit toteuttaa tämän myös näyttämällä kortit videotykillä kaikille. Tällöin lause pysyy paremmin osallistujien mielessä.

Jos ryhmässä on sellaisia, jotka eivät voi vastata puheella, voit käyttää esim. värikortteja kyllä ja ei -vastauksina. Voit sanoittaa värejä laajemminkin. Esimerkiksi punainen voi tarkoittaa ei:n lisäksi pelkoa ja suuttumusta. Vihreä voi tarkoittaa kyllä-sanan lisäksi iloa ja jännitystä. Voit sopia väreille etukäteen määritykset ja kirjoittaa ne värilappuihin valmiiksi.

Vinkki 3:

Valitse yksi korttiaihe ja käy osallistujien kanssa viittausäänestyksellä kaikki lauseet läpi: ovatko he samaa mieltä vai eri mieltä. Valitkaa keskusteluun muutamia lauseita, joista keskustellette yhdessä.

Mielenkiintoisia keskusteluja!

Seniorien mediataitokortit 2024 | Vanhustyön keskusliitto, SeniorSurf

Seniorien mediataitokorttien tuottamista on tukenut Google.

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

www.seniorsurf.fi

Lisätietoja-materiaali Seniorien mediataitokortteihin

1. Minua pelottaa tietää, mitä kaikkea maailmalla tapahtuu.

Millaisia välineitä sinulla on käsitellä maailman tapahtumia? Millaiset asiat vähentävät pelkojasi? Onko sinulla joku, joka tarvittaessa kertoo sinulle tärkeistä asioista?

Lisätietoa:

Maailman tapahtumat ja niiden (yli)aktiivinen seuraaminen voi aiheuttaa ahdistusta. Ne voivat myös nostaa pintaan muistoja ja tunteita, joiden käsittelyyn ei välttämättä ole voimavaroja. Tietämättömyys ei välttämättä vähennä pelkoja, vaan siirtää niitä taka-alalle ja tulevaisuuteen. Pelko voi estää hankkimasta itselle tarpeellista tietoa myös muilla elämänalueilla. Oma tiedonhankintaa rajoitetaan tällöin tietoisesti.

2. Pidän uutisten katsomisesta.

Mistä katsot uutiset? Miksi katsot uutisia? Katsotko uutisia usealta eri kanavalta? Kuunteletko myös radiosta uutiset?

Lisätietoa:

Television uutiset ovat tutut ja turvalliset. Ne noudattavat samaa kaavaa ja niissä on tutut juontajat. Lähetykseen on valittu olennainen, joka kerrotaan lyhyessä ajassa. Uutiset eivät kuitenkaan kerro kaikkea tai koko tarinaa johtuen samasta syystä. Uutisten katsomisessa on ihmisillä totuttuja tapoja. Esimerkiksi YLE1:n Puoli yhdeksän uutiset ovat pitkään olleet päivän tärkein uutislähetys. Uutisia voi katsoa monesta eri välineestä. Etsimällä eri lähteistä uutisista saa syvempää tietoa.

3. En jaksa lukea.

Miten hankit tietoa, jos et jaksa lukea? Onko jaksaminen kiinni fyysisistä rajoitteista?

Lisätietoa:

Nuorten kohdalla yksi lukemisen isoista haasteista on jaksaminen, joka liittyy ajankäyttöön ja keskittymiseen. Tiedon käsittelyyn halutaan käyttää vähän aikaa, ja pitkien tekstien ymmärtäminen voi tuntua vaikealta. Senioreiden kohdalla ei ole kysymys samasta. Jaksaminen on sidoksissa omaan fyysiseen kuntoon ja esimerkiksi näkökyvyn heikkenemiseen. Vaikka olisi halua lukea, ei enää samalla tavalla jaksa lukea pitkiä tekstejä tai kirjoja. Toisaalta seniorien kohdalla esim. lukivaikeuksia ei useinkaan ole tutkittu, joten haastetta voivat tuottaa myös samat tekijät kuin nuorilla nykyään.

4. Olen kohdannut netissä kiusaamista.

Oletko itse kokenut netissä kiusaamista? Vaikuttaako sinun netin käyttöösi se, millaista kohtelua siellä näet ja koet?

Lisätietoa:

Kiusaaminen ei ole sidoksissa ikään tai paikkaan. Kiusaamista kohtaavat ja kokevat kaiken ikäiset. Verkossa kiusaaminen tapahtuu usein kahdenkeskisessä tai pienessä ryhmässä

viestittelyssä. Verkossa kiusaamiseen puuttumiseen voi olla matalampi kynnys ja erilaisia keinoja. Ajattelematonta kirjoittelua on myös paljon, mutta sen alkusyynä ei ole kiusaaminen. Eri mieltä oleminen koetaan helposti kiusaamiseksi, vaikka kysymys on keskustelutaidoista.

5. Olen aina innostunut saadessani uutta tietoa jostain asiasta.

Minkä asian olet oppinut viimeksi? Entä minkä asian olet oppinut netissä? Haluatko oppia uusia taitoja vai saada uutta tietoa?

Lisätietoa:

Uusien asioiden oppiminen vaikuttaa aivojen toimintaan ja mielen virkeyteen. Sopiva määrä ja sopivanlainen tieto sekä uudenlaisten taitojen saaminen virkistävät ja pitävät yllä hyvinvointia. Yhdessä opitut asiat ovat terveydelle hyväksi.

6. Saan voimaa verkkokeskusteluista.

Millaisiin verkkokeskusteluihin olet osallistunut tai voisit osallistua? Oletko kohdannut ilkeää kommentointia tai keskustelua verkossa?

Lisätietoja:

Tiedon luonteeseen kuuluu se, että se kehittyy. Tieto rakentuu erinäisistä lähteistä. Verkkokeskusteluita lukemalla voi saada vertaistukea, uutta tietoa ja hahmottaa erilaisten ihmisten elämäntilanteita. Verkkokeskustelussa voi olla mukana passiivisena vastaanottajana (lukija) tai aktiivisena toimijana (keskustella ja aloittaa uusia keskusteluja). Toisinaan verkkokeskusteluissa voi kuitenkin kohdata asiatonta kohtelua, kiusaamista ja väärinymmärtämistä. Tällöin omat tunteet voivat nousta pintaan ja saattaa kirjoittaa asioita, joita ei muuten tarkoittaisi.

7. Verkkokeskustelu voi korvata kasvokkain keskustelun.

Millaisista asioista voi keskustella muiden kanssa verkossa? Mikä saisi sinut keskustelemaan verkossa? Mihin keskusteluun olet viimeksi osallistunut verkossa?

Lisätietoja:

Toisten ihmisten kanssa keskustelu on tärkeä tapa lisätä omaa tietämystä ja kehittää ajattelua. Osalle ihmisistä ryhmässä keskustelu on helppoa ja luontevaa. Osa taas kaipaa kahdenkeskisiä keskusteluja, joissa on tilaa omille ajatuksille ja pohdinnalle. Kahdenkeskisessä keskustelussa tulee varmemmin kuulluksi kuin ryhmässä.

Molemmat ovat mahdollisia verkon kautta. Toisinaan verkossa keskustelemista ei kuitenkaan koeta kahdenkeskisenä. Julkisen ja yksityisen rajojen hahmottaminen voi olla verkossa vaikeaa, jos taitoa ja tietoa puuttuu.

8. Hymynaamat ovat turhia. :)

Onko tekstin ymmärtäminen vaikeampaa, jos siinä on hymynaamoja? Käytätkö itse vaikka tekstiviestissä hymynaamoja? Millaisissa tilanteissa niitä käytät? Mitä hymynaamat mielestäsi kertovat?

Lisätietoja:

Erilaisten hymynaamojen (hymiö, emoji) käyttö on lisääntynyt osana viestintää. Niitä on määrällisesti jo paljon, ja osalla on merkityksiä, jotka eivät aukea kaikille. Hymynaamojen

käyttäminen (ja käyttämättömyys) tekstissä saattaa johtaa väärinymmärryksiin. Tästä syystä niiden käyttöä saatetaan varoa. Osa ihmisistä, myös senioreista, käyttää niitä runsaasti, koska koetaan helpommaksi laittaa hymynaama kuin kirjoittaa vastaus. Varsinkin, jos älylaitteella kirjoittaminen on fyysisesti vaikeaa (esim. sairauden jäykistämät kädet), on helpompi vastata mymiöllä.

9. Pelottaa kertoa julkisesti omista ajatuksista.

Mikä omien ajatusten kertomisessa pelottaa? Millaisista asioista voisit kertoa omia ajatuksiasi netissä? Millaisessa tilanteessa voisit keskustella verkossa?

Lisätietoja:

Oman mielipiteen esittämiseen voi olla korkea kynnys, varsinkin verkossa. Muiden reaktioita ja kommentteja voidaan pelätä. Toisaalta ihmisellä saattaa olla rohkeutta kommentoida asioita matalalla kynnyksellä, kun kokee hänellä olevan asiasta sanottavaa. Aktiivisen toimijan roolin ottaminen verkossa voi olla sidoksissa ennako-odotuksiin millaisen reaktion muilta saa.

KOKEMUS JA TAIDOT

10. Työelämässä en käyttänyt tietokonetta.

Millaista työsi oli? Millaisia laitteita käytit työelämässä ja millaisia tilanteita sinulla oli niiden kanssa? Millaista perehdytystä sait laitteiden käyttöön?

Lisätietoja:

Laitteet, joita on käyttänyt työelämässä, on helppo ottaa osaksi arkea myös eläkkeellä. Toisinaan työssä tietotekniikan käyttö on ollut ärsyttävää tai haitannut itselle tärkeitä työn osa-alueita. Tämä voi vaikuttaa siihen, ettei halua eläkkeellä käyttää tietoteknisiä laitteita.

11. Helpompaa on katsoa televisiosta uutiset kuin lähteä etsimään netistä tietoa.

Osaatko hakea tietoa, kun uutislähetyksessä sanotaan lisätietoa löytyvän nettisivuilta? Mistä yleensä haet lisätietoa netissä?

Lisätietoja:

Me ihmiset toimimme useasti totuttujen tapojen pohjalta, koska ne ovat meille helppoja. Kun television uutisia on katsonut pidempään kuin netti on edes ollut käytettävissä, on helpompi ensin tarttua TV-uutisiin. Kun netistä tulee laajemmin osa arkea, alkaa se vähitellen sivuuttamaan television uutiset ja muut ohjelmat. Netistä tiedon hakeminen on myös sidoksissa omiin tiedonhakutaitoihin ja laitteiden käytön osaamiseen.

12. Menen aina sekaisin sosiaalisessa mediassa.

Hahmotatko somepalvelussa missä olet ja kenen tekstejä luet? Tiedätkö kuka voi lukea viestisi ja kuka ei? Mitä somepalveluita on sinun mielestäsi helppo käyttää?

Lisätietoja:

Sosiaalisen median hahmottaminen voi olla vaikeaa. Palveluja on monia, ja niissä on erilaiset toimintalogiikat. Ne saattavat myös näyttää erilaisilta eri laitteilla. Eri sosiaalisen median

palveluissa pystyy useimmiten keskustelemaan ja jakamaan materiaalia kahden kesken, pienissä ryhmissä tai julkisesti. Jos palvelut eivät ole tuttuja, voi olla vaikeuksia erottaa milloin oma toiminta näkyy kenellekin.

13. Tiedon hakeminen on vaikeaa, koska en osaa kieliä.

Mitä kieliä olet elämäsi aikana opiskellut? Haetko tietoa muilla kielillä kuin suomeksi? Tunnetko netin käyttöön liittyvää terminologiaa? Tiedätkö millä keinoilla voit muokata hakua tehokkaammaksi hakukoneessa?

Lisätietoja:

Seniorien kielitaito on vaihtelevaa. Usein suomen kielen lisäksi osataan ruotsia ja saksaa tai ranskaa. Edellä mainittujen kielten opetus oli englantia keskeisempää vielä 1960-luvulla. Osa ikäihmisistä hakee siis vain suomeksi tai mahdollisesti ruotsiksi tai saksaksi. Mitä iäkkäämpään henkilöön mennään, sen todennäköisemmin hän on yksi- tai kaksikielinen. Myös teknologiasanasto sekä nykytermit voivat olla vieraita senioreille. Yhä enemmän on saatavilla käännettyä materiaalia verkossa ja monet sivustot toimivat myös konekäännettynä suomeksi.

14. Ennen kaikki oli selkeämpää.

Mistä tämä mielikuva nousee? Mitkä tekijät tuovat selkeyttä ajatteluusi?

Lisätietoja:

Kun tiedon lähteitä oli vähemmän saatavilla, tieto vaikutti selkeämmältä. Nyt lähteitä on paljon, ja vaatii taitoa ja paneutumista käsitellä tietoa. Mielikuva maailman selkeydestä on rapissut. Hankkimalla tietoa ja parantamalla omia taitoja tiedonhankintaan voi kuitenkin selkeyttää sekä omaa ajatteluaan että ymmärtää paremmin ympäröivää maailmaa.

15. Opin uutta ja saan tarpeellista tietoa katselemalla erilaisia ohjelmia.

Millä tavoin sinä opit uutta? Millä tavalla saat tiedon jäämään muistiisi? Mistä saat tietoa itseäsi koskevista asioista? Mikä on sinulle sopiva tapa saada tietoa? Mitkä tahot koet luotettavina tiedon antajina?

Lisätietoja:

Omien oppimiskokemusten ja oppimistaitojen hahmottaminen on tärkeä osa tietojen ja taitojen laajentamista. Katsomalla oppiminen on yksi yleisimmistä tavoista oppia. On muitakin tapoja: osa ihmisistä oppii parhaiten tekemällä, toisille sopii kuunteleminen, joillekin keskustelu tai kirjoittaminen, ja on myös niitä, joille opettaminen on paras keino oppia itsekin.

16. Ihmiset kirjoittavat netissä paljon ja monenlaisista asioista.

Millaisia asioita luet netistä? Kenen kirjoittamia juttuja luet? Oletko kohdannut netissä asiatonta kirjoittelua? Mitä hyvää ja huonoa netissä kirjoittamisessa on?

Lisätietoja:

Netti on positiivinen vallankumous ja se on mahdollistanut ihmisille paljon hyvää. Verkkoon kirjoittaminen on kaikille mahdollista. Usein meille tulee itselle vieraista medialähteistä mielikuva, että niissä on vain negatiivisia asioita. Netistä löytyy kuitenkin paljon hyödyllistä ja positiivista asiaa.

17. Uusien laitteiden käytön opettelu ei kiinnosta minua.

Minkälaiset asiat tietotekniikan opettelussa ja käytössä ovat hankalia? Oletko saanut niihin apua? Keneltä haluaisit apua? Millaisissa tilanteissa opit uutta?

Lisätietoja:

Negatiiviset oppimiskokemukset elämän aikana heijastuvat ihmisen haluun oppia uutta. Nykyiset oppimismenetelmät voisivat tukea paremmin uuden oppimista kuin ne menetelmät, joilla asioita on opiskeltu 40–70 vuotta sitten. Uusista oppimismenetelmistä tarvitaan kuitenkin kokemusta ennen kuin aiempi negatiivinen kokemus väistyy taka-alalle. Tärkeää on myös huomata, että nykyinen koulu- ja koulutusmaailma käyttää positiivista palkitsemista toisin kuin aikoinaan. Kokemus positiivisesta ja kannustavasta oppimisesta vie eteenpäin.

18. Huijausviestejä on vaikea erottaa tärkeistä viesteistä.

Miten tunnistat huijausviestin? Oletko koskaan saanut huijausviestiä? Oletko tullut huijatuksi? Jos olet, miten toimit sen jälkeen? Miten pidät yllä omia taitojasi tunnistaa huijausviestit?

Lisätietoja:

Tekstiviestein, sähköpostein, chattiviestein ja monella muulla eri tavalla tulevat huijausviestit ovat nykypäivänä vaikea erottaa asiallisista viesteistä. Valmiuksia tunnistaa huijausviestejä on hyvä harjoitella. Esimerkiksi millaisia asioita kannattaa tarkistaa, ennen kuin avaa viestin tai vastaa siihen. Moni on langennut huijausviestiin, sitä ei tarvitse hävetä.

19. Olen tottunut luottamaan auktoriteetin sanaan.

Mitä tai keitä sinä pidät auktoriteettina? Millaiseen tietoon sinä luotat? Keneltä saatu tieto on sinulle merkityksellistä?

Lisätietoja:

Usein senioreita pidetään auktoriteettiuskoisina. Tällöin luotetaan tietoon, jonka antaa jokin virallinen, hyväksytty taho ja saatetaan ohittaa yhtä pätevää tai jopa merkityksellisempää tietoa, joka tulee muusta lähteestä.

Auktoriteetti voi olla myös vaikka oman alueen pitkäaikainen kunnallispoliitikko tai lähipiirissä oleva ihminen. Tiedon luotettavuutta ei välttämättä tällöin kyseenalaisteta.

20. Luotan uutisiin, koska toimittajat ovat ne tehneet.

Mikä merkitys sinulle on sillä, kuka uutisen on tehnyt? Ovatko toimittajat puolueettomia?

Lisätietoja:

Toimittajien ammattikunta on totuttu näkemään luotettavana, puolueettomana tiedon käsittelijänä ja jakajana. Heidän tehtävänsä on prosessoida käsittelemänsä ja tuntemansa aiheet helpommin ymmärrettävään muotoon.

Toimittajillakin voi olla joistain aiheista rajallinen tietämys. Esimerkiksi aikataulupaineiden vuoksi faktantarkistus tai riittävä taustatyö voi myös jäädä tekemättä.

21. En kaipaa eri näkökulmia asioihin.

Millaisesta näkökulmasta yleensä tarkastelet asioita? Kenen muun näkökulmasta tarkastelet asioita? Milloin voisit vaihtaa omasta näkökulmasta johonkin toiseen?

Listätietoja:

Toisinaan voi kokea, että oma tuttu näkökulma asiaan riittää. Näkökulmamme muodostuu kokemuksestamme, tiedoistamme ja tavastamme tarkastella maailmaa. Monessa asiassa kuitenkin näkökulman vaihtaminen tuo laajempaa tietoa. Jos asiaa tarkastelee useammasta näkökulmasta, pystyy siitä tekemään paremmin perusteltuja päätöksiä. Tiedon lähteet ovat näkökulmien muutoksessa keskeisessä roolissa. Erilaisia lähteitä vertailemalla saa asioista monipuolisempaa tietoa. Tieto voi olla myös eri muodossa: videoina, kuvina, haastatteluina tai vaikka artikkeleina.

22. Kokemusasiantuntijalla on monipuolista tietoa.

Kuka on kokemusasiantuntija? Oletko ollut koskaan kuuntelemassa kokemusasiantuntijaa? Mitä hän antoi sinulle tilanteessa? Missä tilanteessa kysyisit apua kokemusasiantuntijalta?

Lisätietoja:

Kokemusasiantuntijat ovat tärkeitä kokemuksellisen tiedon lähteitä. He pystyvät tuomaan henkilökohtaisen kokemuksen kautta syvempää tietoa siitä, miten jokin asia, esimerkiksi sairaus, voi vaikuttaa ihmisen elämään. Kokemusasiantuntijoita käytetään mm. vertaisryhmissä ja erilaisissa tilanteissa selvittämään, millaisia vaikutuksia jollakin asialla on ihmiseen. Moni myös jakaa netissä omia kokemuksiaan, mutta kaikki eivät ole kokemusasiantuntijoita. Kokemusasiantuntijuus ei anna ammatillista pätevyyttä asiaan.

23. Vertaisryhmässä keskustellessa saan paljon tietoa.

Oletko mukana jossakin vertaisryhmässä? Mistä aiheista haluaisit itse keskustella vertaisryhmässä? Voisitko osallistua verkossa vertaisryhmään?

Lisätietoja:

Vertaisten kanssa keskustelemalla voi pysyä kärryillä itseään koskevista yleisistä asioista. Lisäksi vertaisryhmässä käydyissä keskusteluissa tapaa ihmisiä, jotka ovat samassa tilanteessa kuin itse. Keskusteluryhmät voivat toimia mainiosti myös verkossa, jolloin pitkät välimatkat, terveys tai liikuntarajoitteet eivät ole esteenä osallistumiselle.

24. Haluan uutiset mahdollisimman ajantasaisesti.

Millainen merkitys sinulle on sillä, milloin uutinen on tehty? Luetko uutisen uudestaan, jos siihen on tullut "uutinen on päivitetty" -tieto? Onko sinulla älylaitteessa uutisvahtia tai muuta uutispalvelujen seurantaohjelmaa?

Lisätietoja:

Netti ja some ovat muuttaneet tiedon saannin aiempaa nopeammaksi. Se on vaikuttanut myös tapaamme käsitellä tietoa. Haluamme mieluummin uusimmat uutiset kuin päivän tai pari vanhaa tietoa. Toisinaan jopa muutaman tunnin takainen tieto ei enää kelpaa meille. Tahto ajantasaisen tiedon saantiin voi vaikuttaa myös siihen, että pelkät television uutiset eivät riitä, vaan verkossa seurataan, mikä on viimeisin tilanne. Nykyään on myös mahdollista hyödyntää uutisvahtipalveluja. Ne ilmoittavat aina uudesta uutisesta.

25. Kaikista lehdistä saa yhtä arvokasta tietoa.

Millaisia lehtiä luet? Mistä mielestäsi saat arvokasta tietoa? Miten itse arvostat erilaisia tiedon lähteitä?

Lisätietoja:

Tietoa arvotetaan eri tavoin. Tiedon arvottaminen vaikuttaa siihen, miten suhtaudumme siihen. Kun jokin taho on saanut leiman esimerkiksi kyseenalaisena lähteenä, sen sisältöihin suhtaudutaan kriittisesti.

26. Tekstitetyt ja suomeksi käännetyt ulkomaiset ohjelmat ja lehdet ovat minulle tärkeitä tiedonlähteitä.

Millainen merkitys tekstityksellä on sinulle? Luetko mieluummin käännettä kirjallisuutta vai alkuperäiskielellä julkaistua? Luetko ulkomaisia lehtiä, mitä?

Lisätietoja:

Ohjelmien tekstittäminen on ollut osa suomalaista televisiota jo 1960-luvulta lähtien. Kääntäminen on tuonut suomalaisille paljon uusia sisältöjä ja tietoa sekä avartanut maailmaa. Tekstittäminen oli pitkään erittäin hyvätasoista, mutta nykyään joukossa on myös tarkistamattomia käännöksiä.

27. Kuvallinen ilmaisu selventää asioita (mm. valokuvat, sarjakuvat, diagrammit).

Millaiset kuvat ovat jääneet mieleesi? Jos jutun yhteydessä on diagrammi, tarkasteletko sitä vai ohitatko sen? Katsotko verkossa luettavan uutisjutun yhteydessä olevan haastatteluvideon?

Lisätietoja:

Tiedon kuvallinen ilmaiseminen auttaa usein hahmottamaan asiaa paremmin. Lisäksi kuvitus voi herättää erilaisia tunteita katsojassa, ja sitä kautta sidotaan katsoja asiaan ja luodaan tunneyhteys.

28. Keskusteluohjelmat avaavat nyky-yhteiskuntaa.

Millaisia keskusteluohjelmia seuraat? Mistä etsit keskusteluohjelmia? Haluatko mieluummin kuunnella vai katsoa keskusteluohjelmaa?

Lisätietoja:

Erilaiset keskusteluohjelmat ovat lisääntyneet myös somepalveluissa. Podcasteissa käsitellään lähes aihetta kuin aihetta. Keskustelijoina on asiantuntijoita, ammattilaisia tai vaikka kokemusasiantuntijoita. Juontajana tai keskustelunvetäjänä voi toimia lähes kuka tahansa.

29. Tunnistan mikä on mainos.

Millaisen mainoksen näit viimeksi? Milloin olet ollut epävarma, onko kyseessä mainos? Oletko huomannut hankkivasi jotakin verkossa näkemiesi mainosten pohjalta?

Lisätietoja:

Mainostaminen on tullut vahvemmin osaksi viestintää. Sosiaalisessa mediassa on jouduttu ottamaan käyttöön sanat "sponsoroitu" ja "yhteistyössä" merkinä siitä, että postauksessa on kysymys mainostamisesta. Kohdennetut mainokset ovat osa verkossa näkemäämme sisältöä.

30. Luen kirjallisuutta ymmärtääkseni maailmaa.

Luetko kirjallisuutta? Luetko vai kuunteletko kirjoja? Minkä kirjan luit viimeksi? Mitä huomioita teit kirjasta?

Lisätietoja:

Kirjallisuus on erinomainen keino saada tietoa. Tietokirjallisuuden lisäksi monipuolinen kaunokirjallisuuden lukeminen avaa nykypäivän kysymyksiä, niiden taustoja ja ajattelua. Äänikirjojen kuuntelemista pidetään myös lukemisena.

31. Luen päivän lehden.

Missä muodossa luet päivän lehden? (Paperinen vai sähköinen?) Mitä lehtiä luet päivittäin? Luetko ulkomaisia lehtiä?

Lisätietoja:

Hyvin monella on tapana lukea päivän lehti. Kotiin tuleva paperinen sanomalehti on monelle edelleen tärkeä, vaikka netistä voi lukea samat ja jo päivitetyt uutiset. Osa ihmisistä lukee nykyään lehden vain netissä ja lisäksi useiden kustantajien lehtiä.

32. Olen tämän vuoden aikana etsinyt tietoa verkosta.

Mistä aiheista yleensä etsit tietoa netistä? Mitä hakukonetta käytät? Käytätkö kuvahakuja vai tavallista tekstihakua?

Lisätietoja:

Monella oli aikoinaan tietokirjasarjoja kirjahyllyssä. Nykyään verkko on täynnä erilaisia tietokirjoja ja muita tiedonlähteitä. Tietoa on siis helposti saatavilla, jos osaa käyttää tietotekniikkaa ja erilaisia hakukoneita. Tietoa ei tarvitse hakea vain sanoilla vaan sitä voi hakea esimerkiksi kuvalla.

33. Lisätietoa on nykyään helppo hankkia, mutta tiedon paikkansapitävyden arviointi vaatii paneutumista.

Miten tarkistat tiedon paikkansapitävyden? Koetko tarvetta tarkistaa tietoa? Keneltä pyytäisit apua tiedon tarkistamiseen?

Lisätietoja:

Tietoa on saatavilla nykyään helposti monella eri tavalla. Sen sijaan tiedon paikkansapitävyden arviointiin tarvitaan erilaisia keinoja. Tavallisella ihmisellä ei välttämättä ole edes pääsyä kaikkiin tiedon arvioinnin keinoihin, mutta jos tieto vaikuttaa epäilyttävältä, voi hän kyseenalaistaa sen ja esittää epäilynsä eteenpäin tahoille, jotka pystyvät paremmin selvittämään asiaa. Jokainen voi myös itse yrittää etsiä vahvistusta asialle eri lähteistä.

34. Välillä on vaikea hahmottaa, mikä taho on tiedon takana.

Milloin sinun on vaikea hahmottaa, kuka on tiedon takana? Onko verkossa vaikeampi vai helpompi hahmottaa tiedon lähteet? Onko sinulle merkitystä sillä, kuka tai mikä on tiedon lähde?

Lisätietoja:

Uutissivustoista pystyy yleensä helposti päättelemään, mikä taho on tiedon takana. Verkossa on kuitenkin paljon sivustoja ja keskusteluja, joista on paljon vaikeampi arvioida, kenen tuottamaa tietoa lukee. Toisinaan juttuja on myös kirjoitettu niin, ettei esimerkiksi lähteitä tai haastatellun taustatahoa ole mainittu.

35. Monilla senioreilla on älylaite arjessa apuna

Onko sinulla älypuhelin tai tabletti? Mihin asioihin käytät sitä? Miten älylaitteella voi hakea tietoa? Haluaisitko oppia jotain uutta sen käytöstä?

Lisätietoja:

Älylaitteet ovat lisääntyneet niin, että 65-vuotiasta yli 60 prosentilla on älypuhelin. Tätä vanhemmilla älypuhelin on harvemmin, mutta luku ei ole enää lähellä nollaa. Tablettien käyttö on myös lisääntynyt. Älylaitteita käytetään myös yhä monipuolisemmin. Ne eivät ole vain soittamista ja viestittelyä varten, vaan niiden avulla käytetään somepalveluja, arjen toimintaa helpottavia sovelluksia sekä mm. suoratoistopalveluja ja pelejä.

36. Radiosta tulee paljon monipuolista ohjelmaa, kun valitsee eri kanavia eri kellonaikoihin.

Kuunteletko radiota? Kuunteletko sitä perinteisesti radiolla vai jollakin älylaitteella? Onko sinulla vakituksia radio-ohjelmia, joita seuraat? Millaiset ohjelmat kiinnostavat sinua?

Lisätietoja:

Suomessa toimii vielä useita tavallisia radiokanavia. Lisäksi verkosta löytyy niin suomalaisia kuin ulkomaisia radiokanavia kuunneltavaksi. Omiin kiinnostuksen kohteisiin sopivia ohjelmia löytyy varmasti kaikille. Vaihtoehtona ovat myös podcastit, jotka ovat nettiin ladattuja keskustelu- ja radio-ohjelmia. Niitä voi kuunnella milloin tahansa älylaitteella.

37. Selaan älypuhelimella illalla sängyssä

Millaisia iltarutiineja sinulla on? Jos heräät yöllä, mitä teet? Mitä teet iltaisin älypuhelimella tai tabletilla?

Lisätietoja:

Ihmisen uneen vaikuttavat monet tekijät. Yksi tekijä ovat illalla viimeiseksi tehdyt asiat. Aivot käsittelevät asioita levossa, ja esimerkiksi ikävät uutiset maailmalta voivat vaikuttaa unen laatuun tai pitää hereillä yöllä. Lepo on tärkeää kaikille. Iltatoimien ja nukahtamisen rauhoittaminen tietovirralla voi auttaa nukkumiseen.

38. Minulla on hyvät valmiudet toimia aktiivisesti verkossa.

Oletko verkossa mielestäsi aktiivinen toimija vai passiivinen vastaanottaja? Mitä taitoja tarvitaan, jotta voi olla aktiivinen verkossa?

Lisätietoja:

Verkossa voi käyttää monia eri palveluita. Hyviin valmiuksiin liittyy esimerkiksi taito keskustella asiallisesti, taito mahdollistaa keskusteluun/toimintaan osallistumisen muillekin, palvelun toiminnan logiikan ymmärtäminen ja taito tehdä palvelun mukaista materiaalia (tekstejä, valokuvia tai videoita). Myös erilaisten tiedon hakemisen ja arvioinnin tapojen osaaminen auttaa toimimaan aktiivisesti verkossa.

Aktiivisen toimijan vastakohta ei ole passiivinen toimija, joka saattaa lukea ja seurata keskusteluja, vaikkei hän itse niihin osallistuisikaan. Aktiivisen toimijan vastakohta on henkilö, joka ei halua toimia ollenkaan verkossa.

39. Sosiaalisen median palveluiden yksityisyysasetukset ovat minulle kuin vierasta kieltä.

Millainen merkitys sinulle on omilla henkilötiedoillasi (ikä, sukupuoli, kiinnostuksen kohteet, asuinpaikka)? Mitä tietoa olet valmis antamaan sosiaalisen median palvelulle ja muille käyttäjille?

Oletko tarkastellut omia yksityisyysasetuksiasi eri palveluissa?

Lisätietoja:

Yksityisyysasetusten avulla ihminen pystyy vaikuttamaan siihen, mitä hänen antamistaan tiedoista eri palvelut voivat jakaa kolmansien tahojen kanssa. Esimerkiksi ikä ja sukupuoli ovat tietoja, joita tarvitaan, kun halutaan kohdentaa mainontaa ihmisille. Jos saat lastenvaippamainoksia, muttet ole kohderyhmää, kertoo se siitä, että sinusta saaduista tiedoista ei voida päätellä, oletko kohderyhmäläinen.

40. Minä voin tuottaa tietoa.

Kuka saa tuottaa tietoa? Kuka saa käsitellä tietoa? Kirjoittaisitko Vieraskynä-tekstin paikallislehteen tai blogikirjoituksen yhdistyksen nettisivuille tai tekisitkö kädentaito-ohjeen videona? Mikä saisi sinut kommentoimaan keskustelua verkossa?

Lisätietoja:

Tiedontuottaja terminä voi tuntua oudolta. Sillä tarkoitetaan ketä tahansa, jolla on tietoa asiasta ja hän jakaa sitä erityisesti verkon kautta muille. Tiedon tuottamista voi olla vaikka pitsinnypläyksen alkeista tehty video tai nettisivujen ylläpitämistä yhdistykselle. Kaikkien ei myöskään tarvitse olla tiedontuottajia.